

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 209/05-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 5. októbra 2005 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti C., a. s., so sídlom V., zastúpenej advokátom Mgr. I. I., V., vo veci namietaného porušenia základného práva na nezávislý a nestranný súd podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj základného práva vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 186/03 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 185/04 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti C., a. s., **o d m i e t a** pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. júna 2005 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti C., a. s., so sídlom V. (ďalej len „sťažovateľka“),

zastúpenej advokátom Mgr. I. I., V., ktorou namietala porušenie základného práva na nezávislý a nestranný súd podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj základného práva vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 186/03 a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 185/04.

Zo sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou zo 16. decembra 2003 domáhala na okresnom súde proti žalovanému – Slovenskej republike, Ministerstvu financií Slovenskej republiky, náhrady škody vo výške 9 350 000 Sk s príslušenstvom na základe zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom. Okresný súd v predmetnej veci konal pod sp. zn. 17 C 186/03 a na pojednávaní 7. apríla 2004 rozsudkom žalobu sťažovateľky v celom rozsahu zamietol. Na základe odvolania sťažovateľky z 10. mája 2004 krajský súd rozsudkom sp. zn. 9 Co 185/04 z 27. januára 2005 rozsudok okresného súdu potvrdil. Vyššie uvedeným postupom okresného súdu a krajského súdu bolo podľa tvrdenia sťažovateľky porušené jej základné právo v konaní na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a tiež jej základné právo vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uviedla: *«Okresný súd vec prejednával pod č. k. 17 C 186/03 a rozhodol na prvom pojednávaní a to dňa 07. apríla 2004. Na tomto pojednávaní bolo sťažovateľovi doručené vyjadrenie žalovaného k žalobe zo dňa 05. apríla 2004 krátkou cestou a súd umožnil účastníkom konania, aby sa k veci vyjadrili.*

Iné dokazovanie vo veci vykonané nebolo a súd na tomto pojednávaní bez toho, aby v zmysle § 120 ods. 4 O. s. p. účastníkov poučil o tom, že všetky dôkazy musia predložiť alebo musia označiť skôr, ako vyhlási rozhodnutie vo veci samej, pretože na dôkazy označené a predložené neskôr súd neprihliada vo veci rozhodol tak, že sa žaloba sťažovateľa zamietla rozsudkom č. k. 17 C 186/03-37.

Sťažovateľ nebol poučený v zmysle § 120 ods. 4 O. s. p. a navyše tým, že mu bolo vyjadrenie žalovaného predložené až na pojednávaní dňa 07. apríla 2004, nemohol k vyjadreniu kvalifikovane zaujať stanovisko a navrhnúť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení.

Žiadosť o poskytnutie lehoty na vyjadrenie súd neakceptoval a rovnako túto žiadosť nezaznamenal do zápisnice. Rovnako sa sťažovateľ domáhal, aby súd prvého stupňa vykonal dokazovanie predložením správneho spisu Ministerstva financií SR č. k. 043/1998/SAN, z ktorého by jasne a nespochybniteľne vyplynulo, že sťažovateľ ako žalobca je účastníkom správneho konania (...). Okresný súd však nezaznamenal tento návrh na dokazovanie s odôvodnením, že tak budú môcť urobiť účastníci pri navrhovaní ďalších dôkazov s poučením podľa § 120 ods. 4 O. s. p., toto poučenie však súd opomenul vykonať a vo veci rozhodol.

Týmto konaním okresného súdu boli pre sťažovateľa vytvorené podstatne nevýhodnejšie podmienky, než akými disponoval žalovaný. (...)

Okresný súd opomenul účastníkov poučiť a vyzvať v zmysle § 120 ods. 4 O. s. p. s návrhmi na dokazovanie, najmä keď pri predchádzajúcich vyjadreniach sťažovateľa ako žalobcu ho poučoval v tom zmysle, že tak bude môcť urobiť po horeuvedenom poučení. Následne však rozhodol bez toho, aby tak sťažovateľovi umožnil predniesť návrhy na dokazovanie.

Tento postup okresného súdu znamenal zjavné porušenia práva sťažovateľa domáhať sa svojho práva zákonom ustanoveným postupom na súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, ale aj právo vyjadrovať sa ku každému z vykonaných dôkazov, tak ako im ho zaručuje čl. 48 ods. 2 Ústavy SR ale aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd zaručujúceho „právo na spravodlivý proces“. (...)

Na základe odvolania sťažovateľa proti zamietavému rozsudku okresného súdu zo dňa 10. mája 2004, v ktorom sťažovateľ namietal nesprávnosť rozhodnutia súdu prvého stupňa z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu veci, z dôvodu porušenia § 120 ods. 4 O. s. p., keď okresný súd došiel k záveru, že sťažovateľ nebol účastníkom správneho konania bez toho, aby sa s administratívnym spisom bol oboznámil (...) krajský súd vo veci vydal dňa 27. januára 2005 rozsudok č. k. 9 Co 185/04-62, ktorým napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil (...).

Na pojednávaní krajského súdu bolo sťažovateľovi doručené vyjadrenie žalovaného k odvolaniu zo dňa 19. januára 2005 v rozsahu 6 strán, opäť krátkou cestou, čím mu bola odňatá možnosť zaujať k vyjadreniu kvalifikované stanovisko. Nie je možné v priebehu odvolacieho konania vyjadrenie v rozsahu 6. strán prečítať a vyhodnotiť tak, aby toto vyhodnotenie bolo kvalifikované a preukázané dôkaznými prostriedkami.

Aj postup krajského súdu je porušením práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a tiež čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. (...)

Odvolačný súd v rozpore so súhlasným stanoviskom žalobcu i žalovaného, sa bez toho, aby si nechal predložiť správny spis Ministerstva financií SR č. k. 043/1998/SAN prišiel s tvrdením, že správne konanie nie je skončené a preto extenzívnym výkladom aj keď to zákon č. 58/69 Zb. nevyžaduje zamietol žalobu s tvrdením, že správne konanie nie je právoplatne skončené a preto je treba „vyčkat’ do právoplatného skončenia konania, nové rozhodnutie vo veci je totiž dôležité najmä pre posúdenie či škoda vôbec vznikla a v akej výške“. (...)

Okresný súd neuviedol do zápisnice návrhy na vykonanie dôkazov s odôvodnením, že tak môžu vykonať účastníci po poučení podľa § 120 ods. 4 O. s. p., avšak takéto poučenie následne nevykonal a meritórne rozhodol vo veci čím odňal sťažovateľovi možnosť konať pred súdom.»

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľka navrhuje ústavnému súdu, aby rozhodol týmto nálezom:

„Okresný súd Bratislava I. v konaní vo veci vedenej pod sp. zn. 17 C 186/03 a Krajský súd v Bratislave v konaní vo veci vedenej pod sp. zn. 9 Co 185/04 porušili právo obchodnej spoločnosti C., a. s., V. domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh vrátane sťažnosti predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania

Významnou ústavnou podmienkou limitujúcou rozhodovaciu právomoc ústavného súdu v konaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby vyjadrenou v čl. 127 ods. 1 ústavy je, že o ochrane základných práv alebo slobôd sťažovateľky, porušenie ktorých pred ústavným súdom namieta, nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zisťoval, či ochranu týchto práv, porušenie ktorých sťažovateľka namieta (t. j. základného práva na spravodlivý proces a základného práva vyjadriť sa k vykonávaným dôkazom), neposkytujú všeobecné súdy na základe sťažovateľke dostupných opravných prostriedkov predstavujúcich účinné právne prostriedky nápravy namietaného porušenia jej práv.

Ústavný súd zistil, že proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 9 Co 185/04 z 27. januára 2005 podala sťažovateľka 6. mája 2005 dovolanie, o ktorom už koná Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 2 Cdo 135/05. Sťažnosť sťažovateľky z 2. júna 2005 bola ústavnému súdu doručená (8. júna 2005) v čase, keď najvyšší súd ešte nerozhodol o mimoriadnom opravnom prostriedku sťažovateľky, ktorým môže dosiahnuť nápravu ňou označených práv ktorých porušenie namieta. Najvyšší súd do prijatia rozhodnutia ústavným súdom o dovolaní sťažovateľky nerozhodol.

Keďže sťažovateľka vidí porušenie ňou označených práv v tom, že v konaní pred okresným súdom aj krajským súdom jej bola odňatá možnosť konať tým, že jej nebol poskytnutý dostatočný priestor vyjadriť sa k tvrdeniam protistrany a navrhovať dôkazy, podľa názoru ústavného súdu v rámci využitia mimoriadneho opravného prostriedku proti rozsudku krajského súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok okresného súdu, mala sťažovateľka možnosť podať dovolanie z dôvodu uvedeného v § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku [(ďalej aj „OSP“) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom]. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že ústavný súd považuje dovolanie za účinný právny prostriedok ochrany základných práv a slobôd v občianskoprávnom konaní (napr. I. ÚS 1/00, II. ÚS 31/00).

Vychádzajúc z uvedeného dospel ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti k záveru, že sťažovateľka mala s ohľadom na konkrétne okolnosti tohto prípadu v systéme všeobecného súdnictva k dispozícii účinný opravný prostriedok na dosiahnutie nápravy práv, porušenie ktorých v konaní pred ústavným súdom namieta. Týmto účinným opravným prostriedkom nápravy bolo v danom prípade dovolanie, ktoré sťažovateľka aj využila, avšak najvyšší súd v čase konania pred ústavným súdom ešte vo veci nerozhodol, a z toho hľadiska bola sťažnosť sťažovateľky podaná predčasne.

Keďže rozhodnutie o dovolaní podľa § 237 písm. f) OSP (odňatie možnosti konať pred súdom účastníkovi konania) možno považovať za účinný právny prostriedok nápravy porušenia základného práva na spravodlivý proces, nemožno ho nahradiť rozhodnutím o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

Na základe podaného dovolania môže dôjsť k naplneniu účelu sledovaného sťažovateľkou v konaní o sťažnosti v inom súčasne prebiehajúcim konaní pred najvyšším súdom, a to predovšetkým k zrušeniu rozsudku krajského súdu sp. zn. 9 Co 185/04 z 27. januára 2005. Tento záver potvrdzuje aj § 243b OSP, ktorý umožňuje dovolaciemu súdu zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. V rozsahu svojho preskúmavacieho oprávnenia sa dovolací súd v podstate musí vyrovnáť s rovnakými skutkovými a právnymi argumentmi, ako sťažovateľka uvádza v konaní pred ústavným súdom.

Pri hodnotení účinnosti tohto opravného prostriedku prihliadol ústavný súd aj na judikatúru všeobecných súdov (vrátane najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu), podľa ktorej dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu je prípustné (a súčasne aj dôvodné) vtedy, ak je konanie postihnuté vadou uvedenou v § 237 písm. f) OSP, ktorá rovnako ako ďalšie taxatívne uvedené dôvody v citovanom ustanovení Občianskeho súdneho poriadku spôsobuje tzv. zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. K týmto vadám prihliada dovolací súd z úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1 veta druhá OSP). Podľa ustanovenia § 237 písm. f) OSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkom konania realizáciu procesných práv, ktoré im Občiansky súdny poriadok priznáva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom a pod.; rozsudok najvyššieho súdu z 30. januára 2002 sp. zn. 5 Cdo 147/01 uverejnený v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 2/2003, č. 23, str. 37).

Na základe týchto záverov ústavný súd sťažnosť sťažovateľky odmietol už pri jej predbežnom prerokovaní pre nedostatok svojej právomoci (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. októbra 2005